

İnternet'in Halk Kütüphanesi Kullanımına Etkisi: Ankara'da Ortaöğretim Öğrencileri Üzerine Yapılan Bir Araştırma

İpek Şencan* ve Bülent Yılmaz**

Öz

Bu araştırmanın amacı; İnternet kullanımının Türkiye'deki temel halk kütüphanesi kullanıcı grubu olan öğrencilerin halk kütüphanesi kullanımlarına etkilerini incelemektir. İnternet kullanımının lise son sınıfta okuyan ortaöğretim öğrencilerinin halk kütüphanesi kullanımlarına etkilerini saptamak üzere, Ankara'da bulunan Çankaya Ayrancı Aysel Yücetürk Lisesi, Ankara Aydınlikevler Anadolu Lisesi ve Tuzluçayır Anadolu Lisesi'nde toplam 116 öğrenciye anket uygulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin bilgisayar kullanma olanakları ve İnternet erişimleri, halk kütüphanesi kullanım durumları, İnternet ve halk kütüphanelerinde eriştikleri bilgiye yaklaşımları ile İnternet'in halk kütüphanesi kullanımlarını etkileyip etkilemediğine yönelik durumları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin okul ödevlerini daha çok İnternet'ten yararlanarak yaptıkları, bu konuda halk kütüphanelerine daha az gerek duydukları, halk kütüphanesinden bulabilecekleri tüm bilgileri İnternet'ten de sağlayabileceklerini düşündükleri, bu iki kaynaktan elde ettikleri bilgiler arasında doğruluk ve güvenilirlik açısından bir fark olduğuna inanmadıkları ve İnternet'in onların halk kütüphanesi kullanımlarını azalttığı anlaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: İnternet, halk kütüphaneleri, Ankara, öğrenciler

Giriş

Halk kütüphaneleri hem toplumsal hem de bireysel gelişime katkı sağlayan kurumlardır. Eğitim, bilgi, kültür ve boş zamanları değerlendirme işlevlerinin yanı sıra sundukları hizmetlerle hiçbir ayırım gözetmeksizin toplumun tüm bireylerine ücretsiz olarak hizmet vermeleri halk kütüphanelerini vazgeçilmez kılan özellikler arasındadır. Son yıllarda teknoloji ve İnternet'in kullanılmaya başlanması ve yaşamın her alanında gözlendiği etkileri halk kütüphaneleri açısından da sorgulanmaya başlanmıştır. Bu çalışmada, öncelikle halk kütüphanesi ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilecek ve İnternet konusuna değinilerek gerçekleştirilen araştırmaya ilişkin bulgular değerlendirilecek ve öneriler sunulacaktır.

---

* Arş. Gör. Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. E-posta: ipeksencan@hacettepe.edu.tr

** Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. E-posta: byilmaz@hacettepe.edu.tr

Halk Kütüphaneleri: Tanım, Amaçlar ve Önemi

Literatürde halk kütüphanelerine ilişkin çeşitli tanımlar mevcuttur. Bunlar arasında en yaygın olarak kullanılan tanıma göre; Ersoy halk kütüphanelerini şu şekilde tanımlamıştır: “Kadın-erkek her yaşta, her seviyede ve her meslekten okuyucunun çeşitli konulardaki fikir ürünlerinden ücretsiz ve serbestçe yararlanmasını sağlayarak bölgesinin kültürel, sosyal ve teknik kalkınmasına yardımcı olan kurumlardır” (1983, s.1). Halk kütüphanelerine ilişkin bir diğer tanım ise IFLA/UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirgesi (1994)’nde geçer. Buna göre, “Halk kütüphaneleri, her türlü bilgiyi kullanıcıları için kolaylıkla erişilebilir hale getiren yerel bilgi merkezleridir”.

Halk kütüphaneleri çok çeşitli amaçlarla hizmet vermektedirler. Yılmaz (1996, s. 361), halk kütüphanelerinin temel amacını, kütüphanenin çeşitli düzeylerdeki her insan tarafından çok amaçlı ve en etkili düzeyde kullanılması olarak belirtmiştir. Milli kütüphane ulusal bellek olma amacını taşıırken, halk kütüphaneleri, yerel bellek olmayı amaçlamaktadır. Öte yandan üniversite ve araştırma kütüphaneleri amaçlarına uygun olarak derinlemesine bir derme oluştururken, halk kütüphaneleri bulunduğu yerin teknolojik, kültürel, sosyal, ekonomik, eğitimsel kalkınmasına, yerel tarih ve çevresine ilişkin konularda derinleşmeyi amaçlar. Tüm bunlar ışığında her halk kütüphanesi amaçları gereği diğer kütüphane türleri ile ilişki içinde olmak zorundadır (Keseroğlu, 2003, s.32). Halk kütüphanelerinin diğer amaçlarını ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Bireysel ve kendi kendine eğitimin yanı sıra her seviyede örgün eğitimi desteklemek
- Her türlü bilgiyi kullanıcılarına sağlamak
- Kişisel yaratıcılığın gelişmesi için fırsatlar sağlamak
- Çocuklarda erken yaşta okuma alışkanlığı yaratmak ve bunu güçlendirmek
- Kültürel gelişime katkı sağlamak (IFLA, 2001, s. 2-7).

Halk kütüphanelerini diğer kütüphane türlerinden ayıran en belirgin özelliği, onların herkesin kullanımına açık olmasıdır. Bu nedenle toplum hayatının bölünmez bir parçası ve her çeşit çalışmada başvurabilecek en önemli kaynak durumundadır (Ersoy, 1983, s. 1). Çapar (1987, s. 55) halk kütüphanesini, insan düşüncesinin ve fikirlerinin kayıtları ile yaratıcı hayal gücünün ifadesi olarak bilgileri herkesin serbestçe yararlanmasına sunan başlıca araç olarak değerlendirmektedir.

“Halk kütüphaneleri, çevresindeki değişik kesim ve yaş gruplarına hizmet sunarken, bunlara ek olarak durumları özellik arz eden kör ve fiziksel engellileri, evinden çıkamayan yaşlılar ve hastaları, hastane ve hapisanedeki sakinleri ve hatta daimi ve geçici olarak ülkede yaşayan, kısa ziyarette bulunan turistler v.b. kişi ve grupları da göz ardı edemez” (Duman, 2004, s. 418). Ayrıca sundukları hizmet ve olanaklarla, buldukları yörenin kültürel, teknik, ekonomik ve toplumsal açılardan gelişmesinde önemli role sahip kurumlardır. Yediden yetmişe hiçbir ayırım gözetmeksizin hizmet verme durumunda olmaları toplumun kurumsal yapısı içerisinde yüklendikleri sorumluluğu daha da

artırmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı da bir ülkenin kütüphane/bilgi hizmetleri sistemi içinde önemli bir yer tutarlar (Özdemirci, 1987, s. 196).

Ersoy (1983, s.2) halk kütüphanelerini, halk eğitiminin en iyi aracı, en güçlü silahı olarak görmekte ve halkın bilgi, beceri, kültür alanındaki her çeşit gereksinimini karşılayan bir halk üniversitesi olarak adlandırmaktadır.

İnternet: Tarihsel Gelişimi

İnternet, dünyaya yayılmış çok sayıdaki bilgisayar ağlarından geliştirilmiştir. İnternet tarihinin başlangıcı 1960'ların ortalarına dayanmaktadır. Hem politik hem de askeri bilgileri taşıyabilen ve nükleer saldırılar gibi aksi koşullara dayanabilen bir bilgisayar ağı kurmak amacıyla 1968'de Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı Gelişmiş Araştırma Projeleri Birimi (ARPA) tarafından ARPANET adlı bir proje başlatılmıştır. Askeri bir proje olan ve İnternet'in kökenini oluşturan ARPANET 1969'da yaşama geçirilmiştir. Bilgisayarlar arası veri aktarımı için ilk olarak NCP (Network Control Protocol) kullanılmış, sonrasında NCP yerini ARPA tarafından geliştirilen ve TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) adıyla tanınan kurallara bırakmıştır (James, 2010, s. 15). Tim Berners-Lee tarafından 1989'da geliştirilen World Wide Web'in 1991'de kullanılmaya başlanması da İnternet'te bilgi arama açısından önemli bir adımdır.

İnternet'in Türkiye'ye geliş sürecine bakıldığında; ilk geniş alan ağı 1986'da tesis edilen EARN (European Academic and Research Network) / BITNET (Because It's Time Network) bağlantılı TÜVEKA (Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı) olduğu görülmüştür. Sonrasında bu ağın hat kapasitesinin yetersiz kalması ve teknolojik açıdan ihtiyaçlara yanıt verememesi nedeniyle 1991 yılı sonlarına doğru ODTÜ ve TÜBİTAK, İnternet teknolojilerini kullanan yeni bir ağ oluşturulmasına yönelik bir çalışma başlatmıştır. 12 Nisan 1993'te ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı sistem salonundaki yönlendiriciler kullanılarak, ABD'de NSFNet (National Science Foundation Network)' e TCP/IP protokolü üzerinden Türkiye'nin ilk İnternet bağlantısı gerçekleştirilmiştir (Türkiye'de İnternet, 2005).

Türkiye'de 2004 yılında İnternet kullanan insan oranı %18,8 iken, bu oran 2011 Nisan ayı itibariyle % 45'e yükselmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2011). Çeşitli değişimler geçiren İnternet, günümüzde de gelişmeye ve farklı boyutlar kazanmaya devam etmektedir.

Günümüzde bireylerin İnternet'i iletişim, sosyalleşme, sosyal paylaşım, eğlenme ve bilgilenme amaçlarıyla kullandığı söylenebilir. Özellikle, çocuklar ve gençler arasında daha yaygın olduğu bilinen İnternet bilgi ve iletişim teknolojilerinin kütüphanelere de yansıyan hem fırsat ve olanaklar sunan hem de bazı riskler taşıyan araçtır.

İnternet ve Halk Kütüphaneleri

Çeşitli teknolojilerin ve İnternet'in ortaya çıkışı ve yaygın olarak kullanılmaya başlanması hayatın her alanında olduğu gibi kütüphaneler üzerinde de oldukça önemli etkilere neden olmuştur. Uçak (1995, s. 49) teknoloji ve kütüphaneler arasındaki bağlantıyı şu şekilde açıklamaktadır: “Teknoloji bilimin uygulamaya geçirilmiş halidir. Kütüphaneler ise insanlık tarihinin her döneminde bilginin toplandığı, korunduğu, organize edilerek kullanıma sunulduğu merkezler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilim teknolojinin varlık nedeni, teknoloji bilimin gelişmesinde önemli bir etken olarak bir döngü oluşturmaktadırlar. Kütüphaneler artan bilgiyi kontrol altına alabilmek, okuyucularına daha etkin hizmet sunabilmek, daha doğru ve hızlı işlemleri yürütebilmek için gelişen teknolojiden yararlanma yoluna gitmektedirler.”

Tonta (2009, s. 762) belirli bir süre tuğla ve harçtan oluşan geleneksel kütüphanenin dijital kütüphane ile birlikte hizmet vermeye devam edeceğini öngörmektedir. Ayrıca geleneksel ya da sanal kütüphanelerin her zaman belirli bir topluluğa hizmet vermekte olduğunu, bu nedenle de kütüphanelerin ‘ilişki temelli’ hizmetler sunmalarının giderek önemli hale geldiğini ifade etmektedir. Kütüphanelerin, bilgi kaynaklarının keşfi, düzenlenmesi ve bu kaynaklara erişim sağlanmasının yanı sıra bilgi kaynaklarıyla kütüphaneler arasındaki ilişkileri de düzenleme vazifesini de üstlenmek durumunda oldukları ve kütüphanelerin kaynak kullanımları açısından insanlarla insanlar arasındaki ilişkileri düzenlemelerinde Anlamsal Web'in önemli fırsatlar sunduğu da vurgulanmaktadır.

Eskiden büyük ölçüde basılı kaynaklarla sınırlı olan kütüphane dermeleri, teknolojik gelişmeler ve İnternet'in yaşamımıza girmesiyle farklı boyutlar kazanmış, görsel-işitsel materyaller, veri tabanları, e-dergiler... gibi kaynaklarla daha zengin hale gelmiştir. Kaynakların basılı kopyasından sınırlı sayıda kullanıcı yararlanırken, elektronik ortam aracılığıyla erişim sayesinde kullanıcı sayısındaki sınırlama ortadan kalkmıştır. Kaynaklara erişim aynı zamanda, zaman ve mekândan bağımsız hale gelmiştir. Elektronik olarak kütüphaneye erişen ve çevrimiçi kaynaklardan yararlanan kullanıcı sayısı giderek artmaktadır. Bu durum kütüphane hizmetlerinin şekillenmesinde ve geliştirilmesinde oldukça etkili olmaktadır ve kütüphanelerin kullanıcı ile bilgi kaynakları ve bilgi arasındaki köprü rolü devam etmektedir.

Halk kütüphaneleri üzerinde geniş etkilere sahip İnternet, sadece doğrudan halka açık erişim ile ilgili değil, sağlama, kataloglama, danışma hizmetleri, kütüphaneler arası ödünç alıp-verme, kütüphane ve bilgi bilim eğitimi ve kütüphane yönetimi konularında da etkili olmuştur (Akt.: Kinney; Liu 1996; 2001; McKenna 1994; s. 130). Halk kütüphanesi hizmetlerinde İnternet ve bilgisayarların etkisi hakkındaki düşünce ve analizler genellikle iki kısımda ele alınmaktadır. İlki, İnternet ve bilgisayar kullanımının halk kütüphanesi hizmetlerine genel olarak etkileri, ikincisi ise, kütüphane tarafından kütüphane hizmeti olarak sağlanan bilgisayar ve İnternet erişiminin etkileri. Bu iki yaklaşım birbirinden ayrı tutulamamaktadır. Birçok durumda halka açık bilgisayarlara atfedilmiş etkilerin genellikle bilgisayarlar ve İnternet'i kapsadığı görülmektedir (Kinney, 2010, s. 129-130).

Halk kütüphanelerinde İnternet taraftarları ile İnternet'e karşı olanlar arasındaki uzlaşma son yıllarda halk kütüphanesi kullanıcılarının beklentilerini ve halk kütüphanelerinin rolünü büyük ölçüde şekillendirmiştir. Halk kütüphaneleri İnternet kullanma olanağını kullanıcılarına, bünyesinde barındırdığı İnternet erişim merkezleri/İnternet bölümleri aracılığıyla sağlamaktadır. Her yıl yapılan halk kütüphaneleri ve İnternet çalışmaları, başarı ve çözülmesi gereken sorunların eşlik ettiği, halk kütüphanelerindeki İnternet erişimi ve hizmetlerdeki hızlı değişimin kütüphanelerde giderek artmakta olduğunu göstermektedir (Bertot, Jaeger ve McClure, 1974, s. 6).

İnternet'in halk kütüphanesi kullanımına etkileri konusunda dünyada çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Bunlardan 2002 yılında yayımlanan bir araştırma sonucuna göre; İnternet kullanımının yakın zamanda ortaya çıkmış olmasının, süresinin ya da sıklığının insanların kütüphane kullanımını etkilemediği saptanmıştır. Ayrıca hem kütüphane hem de İnternet kullanıcılarına yöneltilen "Yakın gelecekte kütüphane kullanım sıklığınıza ilişkin tahmininiz nedir?" sorusuna, % 10,4'ü kendilerinin kütüphaneyi kullanım sıklığının artacağı, % 2,5'i de kütüphaneyi kullanmalarının sona ereceği yanıtını vermiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, sadece kütüphaneyi kullananların yüzdesi (%9,7) ile sadece İnternet'i kullananların (%20,3) ortalama yüzdesi, her ikisini de kullananların ortalama yüzdesine (%30,3) eşittir. Bir değer önemli bulguya göre, sadece İnternet'i kullananlar (%20,3) sadece kütüphaneyi kullananların (%9,7) iki katı kadardır. Tüm bu bulgular sonucunda İnternet'in kütüphaneye oranla iki kat fazla kullanıcı tarafından tercih edildiğini söylemek mümkündür (D'Elia ve diğerleri, 2002, s. 808-810). Araştırmada, halk kütüphanesinin kullanılmama nedenlerine ilişkin bir soru seti oluşturulmuştur. Telefon aracılığıyla bu sorular bireylere yöneltilmiş ve bireylerin neden halk kütüphanesi kullanmadıklarına ilişkin bir çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır. Halk kütüphanesinin kullanılmama nedenleri arasında zaman bulamama en yüksek yüzdeye sahiptir. Bunu, kişilerin belgeleri ödünç almak yerine satın almayı tercih etmeleri gibi yaşam tarzına ilişkin seçimlerle ilgili nedenler takip etmektedir (D'Elia ve diğerleri, 2002, s. 814-815). Aynı araştırmada İnternet erişimine sahip olduğu halde İnternet kullanmayan gruba ilişkin de birtakım veriler elde edilmiştir. Bu verilere göre bireyler, ihtiyaç duymama, zaman bulamama, İnternet erişiminin özel yaşamı tehlikeye atacağı düşüncesi gibi nedenlerden dolayı İnternet kullanmamaktadırlar (D'Elia ve diğerleri, 2002, s. 816).

Bir başka araştırmada ise toplumun sağlıklı ve güçlü bir yapıda olabilmesi için halk kütüphanelerinin varlığının zorunlu olduğu ve çocukların yakın çevrelerinde iyi, güvenilir ve ilgilerini çekecek, gerektiğinde başvurabilecekleri bir kütüphanenin bulunması gerektiği belirtilmektedir. Aynı çalışmada, devletin gelir düzeyi düşük bireylerin de halk kütüphaneleri aracılığıyla İnternet'ten yararlanabilmesi için kütüphanelerdeki İnternet erişiminin artırılması konusunda destek sağlaması gerektiği vurgulanmaktadır (Wooden, 2006, s.3).

Kısaca, İnternet'in halk kütüphanelerine etkisi çeşitli biçimlerde görülmektedir. Hem olumlu hem de olumsuz nitelikte olabilen bu etkiler, bir ülkedeki toplumsal, kültürel yapı, eğitim sistemi, medyanın tutumu, aile ve öğretmenlere bağlı olarak değişmektedir.

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırmanın amacı; İnternet'in Ankara'daki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin halk kütüphanesi kullanımlarına etkilerini incelemektir. Araştırma betimleme yöntemi ile yapılmıştır. Bu amaçla, Ankara'da üç farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip Mamak, Keçiören ve Çankaya ilçelerinden birer lise araştırma kapsamına alınmıştır. Bu çerçevede, Çankaya Ayrancı Aysel Yüçetürk Lisesi'nde 37, Ankara Aydınlikevler Anadolu Lisesi'nde 48 ve Tuzluçayır Anadolu Lisesi'nde 31 olmak üzere toplam 116 öğrenciye anket uygulanmıştır. Bu liselerdeki 12. Sınıf toplam öğrenci sayısı (347+150+83 olmak üzere) 580'dir. Örnekleme oranı % 20'dir. Araştırmada ki-kare analizleri de yapılmıştır. Ankette öğrencilerin bilgisayar kullanma ve İnternet erişim olanakları, halk kütüphanesi kullanım düzey ve nedenleri, İnternet'e ve İnternet ve halk kütüphanesindeki bilgi kaynaklarına yaklaşımları ile İnternet'in halk kütüphanesi kullanımlarını etkileyip etkilemediğine yönelik durumlarını ortaya çıkaracak sorulara yer verilmiştir. Anket sonucunda elde edilen veriler PASW (Predictive Analytic Software) yazılımı yardımıyla analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmanın sonunda, varılan sonuçlar ışığında genel bir değerlendirme yapılmış ve öneriler sunulmuştur.

Bulgular ve Değerlendirme

Bu bölümde üç farklı sosyo-ekonomik düzeyi örnekleyen Mamak, Keçiören ve Çankaya ilçelerinde araştırma kapsamına alınan okullarda uygulanan anket ile ilgili veriler sunulmuş ve Ankara'da anket uygulanan okullar için geçerli olan bu sonuçlar değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Ankara'da halk kütüphanesi kullanımının üyelik açısından cinsiyete göre durumunu ortaya koyan veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo1. Cinsiyet ve halk kütüphanesine üye olma durumu

Halk kütüphanesine üye mi?	Cinsiyet					
	Kız		Erkek		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hayır	51	79,7	49	94,2	100	86,2
Evet	13	20,3	3	5,8	16	13,8
Toplam	64	100,0	52	100,0	116	100,0

$\chi^2=5,103$ SD=1 p=0,021 p<.05

Ankete katılan 116 öğrenciden 64'ü kız öğrencilerden, 52'si de erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Tablo 1'e bakıldığında, ankete katılan 116 öğrencinin sadece %13,8'inin kütüphaneye üye olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin %20,3 ile kütüphane üyeliği konusunda erkek öğrencilere

(%5,8) oranla daha etkin oldukları anlaşılmaktadır. Kütüphane üyeliği açısından kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmıştır. Araştırmada elde edilen ancak tablo olarak yansıtılmayan diğer verilere göre, kız öğrenciler (%10,9) erkek öğrencilere (%3,8) oranla kütüphaneye daha sık gitmektedirler. Kütüphaneye hiç gitmem diyen erkek öğrencilerin oranı % 73,1 iken kız öğrencilerin oranı %68,8'dir. Sonuç olarak gerek üyelik gerek kütüphaneye gitme sıklığı açısından kız öğrencilerin halk kütüphanelerini daha sık kullandığı söylenebilir.

Araştırmada gerek kız gerekse erkek öğrencilerin halk kütüphanesini kullanmama nedenleri belirlenmeye çalışılmış, buna göre, öğrenciler en önemli neden olarak “zaman bulamama” yı (%36,2) belirtmişlerdir. Diğer önemli nedenler arasında sırasıyla, kütüphaneye ihtiyaç duymamak (%33,6), yakın çevrede bir halk kütüphanesi bulunup bulunmadığından haberdar olmamak (%12,9) ve halk kütüphanesini nasıl kullanacağını bilmemek (%10,3) yer almaktadır.

Çalışmada halk kütüphanesi kullanımı ile ilişkisi araştırılan diğer bir unsur gelir düzeyidir. Buna ilişkin veriler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Kütüphaneye üye olma durumunun ailenin gelir düzeyine göre değişimi

Halk kütüphanesine üye mi?	Ailenin gelir düzeyi									
	1,000TL'den az		1,000-2,000TL		2,001-4,000TL		4,000TL'den fazla		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hayır	14	93,3	45	84,9	21	87,5	20	83,3	100	86,2
Evet	1	6,7	8	15,1	3	12,5	4	16,7	16	13,8
Toplam	15	100,0	53	100,0	24	100,0	24	100,0	116	100,0

$\chi^2=0,917$ SD=3 p=0,821 p>.05

Tablo 2’de yer alan verilere göre, bir halk kütüphanesine üye olmayanların %93,3’ünün gelir düzeyi 1,000TL’den azdır. Kütüphane üyeliği bulunan öğrencilerden ise en fazla yüzdeye sahip grup %16,7 ile gelir düzeyi 4,000TL’den fazla olanlardan oluşmaktadır. Bu tabloya göre, gelir düzeyi düştükçe kütüphane üyeliğinin de azaldığını, gelir düzeyinin arttıkça kütüphane üyeliğinin de arttığını söylemek mümkündür. Ancak istatistiksel olarak gelir düzeyi ile kütüphane kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin halk kütüphanesini hangi amaçlarla kullandıkları araştırmada ele alınan bir başka konudur.

Tablo 3. Öğrencilerin halk kütüphanesi kullanım amaçları

Halk kütüphanesini kullanım amaçları	Sayı	%*
Ders çalışmak	25	21,6
Ödev yapmak	20	17,2
Ödev dışında araştırma yapmak	12	10,3
Kitap, CD...vb. ödünç almak	12	10,3
Kitap, dergi, gazete okumak	11	9,5
Arkadaşlarla buluşmak	10	8,6
Kütüphanedeki etkinliklere katılmak (konferans, panel, söyleşi, film gösterimi...vd.)	4	3,4
İnternet kullanmak	2	1,7
Kullanmayan	48	41,4
Diğer	13	11,2

Öğrencilerin halk kütüphanesi kullanım amaçlarına bakıldığında, kütüphaneyi en çok %21,6'lık oranla ders çalışmak için kullandıkları görülmektedir. Bunu ödev yapmak izlemektedir (% 17,2). Halk kütüphanesini kullanmayanların oranı da (%41,4) oldukça fazladır. Tablo 3'e göre öğrencilerin kütüphaneyi İnternet amacıyla çok fazla kullanmadıkları anlaşılmaktadır. Bu durum büyük ölçüde, öğrencilerin kütüphanede İnternet kullanabileceklerinden haberdar olmamaları ya da kütüphanede İnternet kullanmanın onlara çekici gelmemesinden kaynaklanmaktadır. Gözlemlerimize göre kütüphanelerde oyun oynamak, Facebook, Youtube gibi araçlara erişmeye genellikle izin verilmemektedir.

* İlgili soruda birden fazla seçenek işaretlendiğinden toplam %100'ü geçmektedir. Bu diğer bazı tablolar için de geçerlidir.

Öğrencilerin bilgisayar sahibi olmalarının kütüphane kullanımlarını etkileyip etkilemediği araştırma çerçevesinde merak edilen konulardan biriydi. Buna ilişkin veriler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Kütüphaneye gitme sıklığı ve bilgisayar sahibi olma durumu arasındaki ilişki

Halk kütüphanesine gitme sıklıkları	Evinizde bilgisayar var mı?					
	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hiç gitmem	77	70,6	5	71,4	82	70,7
2 ayda bir ve daha az	18	16,5	2	28,6	20	17,2
Ayda 1	5	4,6	0	,0	5	4,3
Ayda 2 ve daha fazla	9	8,3	0	,0	9	7,8
Toplam	109	100,0	7	100,0	116	100,0

$\chi^2=1,454$ SD=3 p=0,693 p> .05

Tablo 4 verilerine göre, öğrencilerinin evlerinde bilgisayar olması ile kütüphaneye gitme sıklıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Söz konusu veriler incelendiğinde bilgisayar sahibi olan öğrencilerin halk kütüphanesini bilgisayarı olmayan öğrencilere göre daha çok kullandıkları anlaşılmıştır. Bir başka deyişle bilgisayar sahibi olmak halk kütüphanesi kullanımını azaltan değil artıran bir durumdur. Bu durumu destekleyen veriler kütüphane üyeliği konusunda da elde edilmiştir. Kütüphaneye üye olan öğrencilerin bilgisayar sahipliği oranı da yüksektir.

Araştırmanın odaklandığı en önemli konulardan birisi de öğrencilerin evlerinde İnternet bağlantısı olup olmaması ile kütüphane kullanma sıklıkları arasındaki ilişkidir. Buna yönelik veriler Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Kütüphaneye gitme sıklığı ve evde İnternet bağlantısı olma durumu arasındaki ilişki

Halk kütüphanesine gitme sıklıkları	Evinizde İnternet bağlantısı var mı?					
	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hiç gitmem	63	71,6	19	67,9	82	70,7
2 ayda bir ve daha az	13	14,8	7	25,0	20	17,2
Ayda 1	3	3,4	2	7,1	5	4,3
Ayda 2 ve daha fazla	9	10,2	0	,0	9	7,8
Toplam	88	100,0	28	100,0	116	100,0

$\chi^2=4,881$ SD=3 p=0,181 p> .05

Tablo 5'e göre, öğrencilerin evlerinde İnternet bağlantısı olması ile halk kütüphanesini kullanmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. İstatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmasa da evlerinde İnternet bağlantısı olan öğrencilerin halk kütüphanesini evlerinde İnternet erişim olanağı olmayan öğrencilere göre daha fazla kullandıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, evde İnternet olanağına sahip olmanın halk kütüphanesi kullanımını azaltan değil artıran bir etken olduğu biçiminde yorumlanabilir.

İnternet ve halk kütüphanesi, öğrencilerin özellikle okul ödevlerini yapmada kullandıkları kaynaklar arasında yer almaktadır. Araştırmamızda bu konuya yönelik veriler de elde edilmiştir.

Tablo 6. Öğrencileri okul ödevlerini yaparken yararlandıkları kaynaklar

Okul ödevlerinizi yaparken en çok nelerden yararlanırsınız?	Sayı	%
İnternet'ten	84	72,4
Kendime ait kitaplardan	58	50,0
Arkadaşımdan ve ailemden	14	12,1
Kütüphaneden	8	6,9
Diğer	8	6,9

Tablo 6'ya göre, öğrencilerin ödevlerini yaparken ilk sırada ve en çok yararlandıkları kaynak İnternet'tir (%72,4). Bu konuda kütüphaneden yararlanan öğrencilerin oranı %6,9'dur. Bu oranlar İnternet'in ödev araştırmalarında halk kütüphanesinin çok çok üzerinde kullanıldığını göstermektedir. Aralarındaki fark da oldukça fazladır. İnternet ödev yapmada halk kütüphanesinden 10 kat daha fazla kullanılmaktadır. Bunun en önemli nedeni İnternet'in daha kolay ve hızlı bilgi sunması olarak düşünülebilir. Doğru ve güvenilir bilgi bilinçleri yeterince gelişmeyen öğrencilerin İnternet'i ödev yapmada daha çekici bulmaları doğal bir durum olmakla birlikte önemli bir sorun niteliği taşımaktadır. Bu konuda bir başka soruya ilişkin elde edilen verilere göre, aile ve öğretmenlerin yeterince yönlendirici olmadıkları anlaşılmıştır. Buna göre, ailelerin %65,5'i, öğretmenlerin de %58,6'sı öğrencileri ödev ve araştırmalarında yeterince yönlendirmemektedir. Öğrencileri ödev ve araştırmaları için kütüphaneye yönlendiren aile oranı %3,4 iken, öğretmen oranı %6,9'dur.

Günümüzde öğrenciler için halk kütüphanesini çekici kılabilecek en önemli konulardan birisi, halk kütüphanelerindeki İnternet olanaklarıdır. Buna ilişkin öğrenci görüşleri aşağıdadır.

Tablo 7. Öğrencilerin kütüphanelerde İnternet kullanma olanağı

Gittiğiniz halk kütüphanesinde		
İnternet kullanma olanağı nasıl?	Sayı	%
Fikrim yok	41	35,3
Yok	31	26,7
Orta	22	19,0
İyi	13	11,2
Çok iyi	9	7,8
Toplam	116	100,0

Tablo 7 verilerine göre, öğrencilerin % 35,3'ü gittikleri kütüphanede İnternet kullanma olanağı konusunda fikri olmadığını belirtirken, %26,7'si gittiği kütüphanede İnternet kullanma olanağının olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin sadece %7,8'i halk kütüphanesindeki İnternet erişim olanaklarının çok iyi olduğunu düşünmektedir ki bu son derece düşük bir orandır.

Halk kütüphanelerindeki İnternet olanaklarını genellikle yetersiz ve kötü bulan öğrencilerin bu gereksinimlerini nereden karşıladıkları incelenmesi gereken bir diğer araştırma konusuydu. Buna ilişkin veriler Tablo 8'de bulunmaktadır.

Tablo 8. Öğrencilerin İnternet kullanımı

İnternet'i genellikle nereden kullanıyorsunuz?		
	Sayı	%
Ev	83	71,6
İnternet kafe	8	6,9
Okul	5	6,9
Kütüphane	2	1,7
Kullanmayan	2	1,7
Diğer (cep telefonu...vd.)	17	14,7

Tablo incelendiğinde, öğrencilerin İnternet'i en çok (%71,6) evlerinden kullandıkları görülmektedir. Bunu %14,7 ile cep telefonları izlemektedir. Öğrencilerin yalnızca %1,7'si İnternet'i kütüphaneden kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu oran da yine öğrencilerin kütüphanede İnternet kullanabilecekleri konusunda bilgi sahibi olmadıklarını ya da kütüphaneyi İnternet kullanımı için çekici bulmadıklarını göstermektedir.

Araştırma kapsamında, öğrencilerin İnternet’i kullanım amaçları da incelenmiştir. Buna ilişkin veriler Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğrencilerin İnternet kullanım amaçları

İnternet’i kullanım amaçları	Sayı	%
Sosyal ağlara erişmek (Facebook, Twitter...vd.)	94	81,0
Ödev ve araştırma yapmak	91	78,4
Film izlemek, müzik dinlemek, TV izlemek	90	77,6
E-posta, anlık mesajlaşma ve iletişim	60	51,7
Haberleri ve günlük olayları izlemek	54	46,6
Oyun oynamak veya indirmek	46	39,7
Alışveriş	34	29,3
Kütüphaneye erişim sağlamak	16	13,8
Kullanmayan	1	0,9
Diğer	6	5,2

Tablo verilerine göre, öğrenciler İnternet’i birbirine yakın oranlarla en çok sosyal ağlara erişmek (%81), ödev ve araştırma yapmak (%78,4) ve film izlemek, müzik dinlemek, TV izlemek (%77,6) amaçlarıyla kullanmaktadır. Haber almak için kullanım amacı beşinci sırada yer almaktadır. İlgili tablo verileri öğrencilerin İnternet’i kütüphaneye erişim sağlamak amacıyla kullanmadığını net bir biçimde ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin İnternet’i bilgi elde etmede halk kütüphanesine bir seçenek olarak düşünüp düşünmedikleri güncel bir tartışma konusudur. Bu nedenle öğrencilerin, bilgi gereksinimlerini karşılamada İnternet ve halk kütüphanesini hangi konumda gördüklerini belirlemek çalışmamız açısından önem taşımaktadır. Buna ilişkin veriler Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10. Öğrencilerin kütüphaneden elde ettikleri bilgiye bakışları

Kütüphanede bulabileceğiniz bütün bilgileri İnternet’ten sağlayabileceğinizi düşünüyor musunuz?	Sayı	%
Kısmen	52	44,8
Evet	46	39,7
Hayır	18	15,5
Toplam	116	100,0

Tablo 10 verilerine göre, öğrencilerin yalnızca %15,5'i kütüphaneden bulabilecekleri bilgileri İnternet'ten elde edebileceklerine inanmamaktadırlar. Bu öğrencilerin yaklaşık %40'ı İnternet'i bilgi elde etmede halk kütüphanesine kesin seçenek olarak görmektedir. İnternet'i halk kütüphanesine kısmen seçenek olarak düşünenlerin oranı ile (%44,8) birlikte düşünüldüğünde 10 öğrenciden 8-9'u bilgi elde etmede İnternet'i halk kütüphanesine tercih edebilecekleri işaretini vermektedir. Genel olarak söylemek gerekirse, bilgi elde etme konusunda İnternet öğrenciler için ciddi bir seçenektir.

Öğrencilerin İnternet'i bilgi elde etmede halk kütüphanesine bir seçenek olarak görmesinin yanı sıra bu iki kaynaktan elde ettikleri bilginin niteliğine yönelik düşünceleri de araştırılması gereken bir konudur.

Tablo 11. Öğrencilerin İnternet'ten ve halk kütüphanesinden elde ettikleri bilgiye bakışları

İnternet'ten elde ettiğiniz bilgi ile halk kütüphanesinden elde ettiğiniz bilgi arasında bir fark olduğunu düşünüyor musunuz?	Sayı	%
Hayır düşünmüyorum.	51	44,0
Evet, halk kütüphanesinde bulduğum bilgi daha doğru ve güvenilir.	39	33,6
Evet, İnternet'ten bulduğum bilgi daha doğru ve güvenilir.	7	6,0
Diğer	19	16,4
Toplam	116	100,0

Tablo 11'de sunulan verilere göre, öğrencilerin en büyük bölümü (% 44) İnternet ve halk kütüphanesinden elde ettiği bilgiler arasında fark olmadığını düşünmekte, %6'sı ise İnternet'ten eriştiği bilgilerin daha doğru ve güvenilir olduğunu öne sürmektedir. Bir başka deyişle, öğrencilerin yarısı bilginin doğruluğu ve güvenilirliği açısından bir sorun görmemektedir. Onların, yalnızca üçte biri halk kütüphanesinden elde ettiği bilginin daha doğru ve güvenilir olduğuna inanmaktadır.

Bu araştırmanın temel amacını da oluşturan İnternet'in halk kütüphanesi kullanımına etkisini ortaya çıkaracak veriler aşağıdaki tabloda (Tablo 12) yer almaktadır.

Tablo 12. Öğrencilerin İnternet kullanımları ve halk kütüphanesi kullanımlarına etkisi

İnternet halk kütüphanesi kullanımınızı nasıl etkiledi?	Sayı	%
Aradığım bilgiye İnternet'ten ulaşabildiğim için kütüphaneye daha az gidiyorum.	54	46,6
Hiç etkilemedi.	52	44,8
İnternet'in etkisiyle kütüphaneye daha sık gitmeye başladım.	1	0,9
Diğer	9	7,8
Toplam	116	100,0

Tablo 12 verilere göre, öğrencilerin sadece %1'i İnternet'in halk kütüphanesi kullanımını artırdığını söylerken, yarıya yakını (%46,6) bu etkinin azaltma yönünde olduğunu belirtmişlerdir. Bu oldukça yüksek bir oran sayılabilir. Bu oranın anlamı, öğrencilerin yarıya yakınının halk kütüphanesine gitmemesi ya da daha az gitmesidir. İnternet'in halk kütüphanesi kullanımını olumlu ya da olumsuz anlamda etkilemediğini belirtenlerin oranı %44,8'dir. Bu oran halk kütüphaneleri açısından belirli ölçüde bir olumluluğa işaret etmektedir.

İnternet'in yukarıdaki tabloda verilerle ortaya konan halk kütüphaneleri üzerindeki kullanımı azaltma yönündeki etkisi aşağıdaki tablo (Tablo 13) verileri ile de desteklenmektedir.

Tablo 13. İnternet ve halk kütüphanesine gitme durumu

İnternet olmasaydı halk kütüphanesine daha çok gider miydiniz?	Sayı	%
Evet	78	67,2
Hayır	38	32,8
Toplam	116	100,0

Tablo 13'e göre, öğrencilerin üçte ikiden fazlası (%67,2) İnternet olmasaydı halk kütüphanesine daha sık gideceklerini açıkça ifade etmişlerdir. İnternet'in halk kütüphanesine gidişlerini etkilemeyeceğini düşünen öğrenci oranı sadece %32,8'dir. Bu tablo verileri İnternet'in halk kütüphanesi kullanımını azalttığını açıkça ortaya koymaktadır. Ancak öğrencilerin İnternet ile birlikte kütüphanelerin hayatımız için hâlâ gerekli olduklarına inandıkları aşağıdaki tablo (Tablo 14) verilerinden de anlaşılmaktadır.

Tablo 14. Öğrencilerin İnternet'ten sonra kütüphanelere bakışları

Sizce İnternet'ten sonra kütüphaneler hayatımız için hâlâ gerekli midir?	Sayı	%
Evet	79	68,1
Hayır	37	31,9
Toplam	116	100,0

Buna göre, öğrencilerin çok büyük bir bölümü (% 68,1) kütüphanelerin İnternet'e karşın hayatımız için gerekli olduğunu düşünmekte, yaklaşık üçte biri ise (%31,9) halk kütüphanelerini artık gereksiz bulmaktadırlar. Türkiye'de halk kütüphanelerinin temel kullanıcı kitlesinin öğrenciler olduğu göz önüne alınırsa, halk kütüphanelerini gereksiz bulanların %31,9'luk oranı dikkat çekicidir. Bu oran öğrencilerin önemlice bir bölümünün İnternet nedeni ile halk kütüphanesini hayatlarından çıkardıkları anlamına gelmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Ankara merkez ilçelerinden olan Çankaya, Mamak ve Keçiören'de belirlenen 3 lisede uygulanan ankete ilişkin Ankara ili için genellenebilecek sonuçlar şunlardır:

- Kız öğrenciler hem üyelik hem de gitme sıklığı açısından erkek öğrencilere göre halk kütüphanesini daha çok kullanmaktadırlar.
- Gelir düzeyi ile halk kütüphanesi kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
- Öğrenciler halk kütüphanesini en çok ders çalışmak ve ödev yapmak için kullanmaktadırlar. İnternet amaçlı kullanım son sıradadır.
- Evlerinde İnternet erişim olanağı olması ya da olmaması öğrencilerin halk kütüphanesi kullanımlarını anlamlı düzeyde değiştirmemektedir. Evlerinde İnternet erişim olanağına sahip öğrenciler halk kütüphanesine daha çok gitmektedir.
- Öğrenciler okul ödevlerini çok büyük ölçüde İnternet'ten yararlanarak yapmaktadırlar. Halk kütüphanelerinin bu konudaki katkısı oldukça düşüktür.
- Öğrenciler genelde halk kütüphanelerindeki İnternet kullanma olanaklarından memnun değillerdir.
- Öğrenciler çok büyük ölçüde İnternet'i evlerinden kullanmaktadırlar. Halk kütüphanesi bu konuda son sırada yer almaktadır.
- Öğrenciler İnternet'i sırasıyla, sosyal ağlara erişmek, ödev yapmak, film- TV izlemek-müzik dinlemek ve iletişim amaçlarıyla kullanmaktadır. Öğrenciler arasında kütüphaneye erişim amacıyla kütüphane kullanım düzeyi düşüktür.

- Öğrenciler genel olarak halk kütüphanesinden bulabilecekleri tüm bilgileri İnternet'ten de sağlayabileceklerini düşünmektedirler. Ayrıca onlar çoğunlukla bu iki kaynaktan elde ettikleri bilgilerin doğruluk ve güvenilirlik açısından farklı olmadığına inanmaktadırlar.
- İnternet öğrencilerin halk kütüphanesine daha az gitmesine neden olmaktadır. Çünkü, onlar İnternet olmasaydı halk kütüphanesine daha çok gideceklerini düşünmektedirler. Ancak öğrenciler İnternet'in önemine karşın halk kütüphanelerinin de hayatımız için gerekli olduğunu savunmaktadırlar.

Bu sonuçlar ışığında birtakım öneriler sunulacak olursa;

- Aileler ve öğretmenler öğrencileri ödev ve araştırmalarında kullanacakları kaynaklar konusunda kütüphaneye yönlendirmelidirler. Özellikle öğretmenler bu konuda daha aktif rol oynayabilirler.
- Ailelerin ve öğretmenlerin öğrencileri kütüphaneye yönlendirebilmeleri için öncelikle kendilerinin bu konuda bilgilendirilmesi ve eğitilmesi gereklidir.
- Öğrencilere kütüphaneden elde ettikleri bilgiler ile İnternet'ten elde ettikleri bilgiler arasındaki farklılık öğretilmeli ve doğru bilgiye nasıl ulaşabilecekleri aktarılmalıdır. Bunun için bilgi okuryazarlığı programları uygulanmalıdır.
- Öğrencilerin, ailelerin ve öğretmenlerin kütüphane konusunda bilinçlendirilmesinde kütüphanecilerle işbirliği içine girilmelidir.
- Halk kütüphaneleri daha iyi tanıtılmalıdır. Bu amaçla kütüphaneler kendi kaynak ve hizmetlerini pazarlama ve farkındalık yaratma çalışmaları yapmalı ve buna yönelik belli bir politika geliştirmelidirler.
- Kütüphaneler kullanıcılarına İnternet hizmeti sunma kapasitelerini artırmalı ve bu hizmeti sunarken kullanıcılarına farklı seçenekler de sunmalıdırlar. Halk kütüphanelerinin İnternet'e ilişkin olarak yapmaları gereken öncelikli iş öğrencilerin İnternet'i kütüphanede kullanmalarını sağlamaya ve artırmaya çalışmak olmalıdır.

İnternet'in halk kütüphaneleri için bir tehdit ya da seçenek olmasını engellemek ve onu halk kütüphanesi kullanımını artıran bir araç durumuna getirmek, halk kütüphanelerinin belirleyip uygulayacakları politika ve stratejilere bağlıdır. Bilgi toplumu perspektifine dayalı bu politika topluma bilgi okuryazarlığı becerilerini kazandırmak ve onlara çekici ortamlarda İnternet olanakları sunmaktan geçmektedir. Aksi takdirde İnternet gerçekten halk kütüphanesi kullanımını azaltmaya devam edecektir.

Kaynakça

- Bertot, J. C. , Jaeger, P. T. ve McClure, C. R. (1974). *Public libraries and the Internet: roles, perspectives and implications*. USA: Greenwood Publishing Group. 23 Ekim 2011 tarihinde http://books.google.com/books?id=NZ0zH-jF8tcC&pg=PA294&dq=the+internet+and+library+and+information+services&hl=tr&ei=-l2tTo21EYzKtAaD8YDvDw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3&ved=0CEQQ6AEwAg#v=onepage&q=the%20internet%20and%20library%20and%20information%20services&f=false adresinden erişildi.
- Çapar, B. (1987). Halk kütüphanesi hizmetinin yaygınlaştırılması ve planlanması. *Türk Kütüphaneciliği*, 1 (2), 55-81. 22 Ekim 2011 tarihinde <http://tk.kutuphaneci.org.tr/index.php/tk/article/view/1041/2081> adresinden erişildi.
- D'Elia, G., Jörgensen, C., Woelfel, J. and Rodger, J. E. (2002). The impact of the Internet on public library use: An analysis of the current consumer market for library and Internet services. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 53 (10), 802-820. 22 Ekim 2011 tarihinde <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.10102/pdf> adresinden erişildi.
- Duman, H. (2004). Halk kütüphanelerinde yeniden yapılanma. *Türk Kütüphaneciliği*, 18 (4), 418-445. 22 Ekim 2011 tarihinde <http://tk.kutuphaneci.org.tr/index.php/tk/article/view/1871/3741> adresinden erişildi.
- Ersoy, O. (1983). Halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 32 (1), 1-4. 22 Ekim 2011 tarihinde <http://tk.kutuphaneci.org.tr/index.php/tk/article/view/929/1857> adresinden erişildi.
- International Federation of Library Associations and Institutions. (1994). *IFLA/UNESCO Public Library Manifesto*. 23 Ekim 2011 tarihinde <http://archive.ifla.org/VII/s8/unesco/eng.htm> adresinden erişildi.
- International Federation of Library Associations and Institutions. (2001). *The public library service: IFLA/UNESCO guidelines for development*. München: Saur. 23 Ekim 2011 tarihinde <http://archive.ifla.org/VII/s8/proj/publ97.pdf> adresinden erişildi.

- James, K. L. (2010). *The Internet: a user's guide*. New Delhi: PHI Learning Private Limited. 22 Ekim 2011 tarihinde http://books.google.com.tr/books?id=IDQNTtCAI0AC&printsec=frontcover&dq=internet&hl=tr&ei=NESsToOYB8L_4QS_sLTTDg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=4&ved=0CD0Q6AEwAzgK#v=onepage&q&f=false adresinden erişildi.
- Keseroğlu, H. S. (2003). Halk kütüphanesi: çocuklar ve okullarla ilişkisi. B. Yılmaz (Haz.), *Bilgi Toplumuna Doğru Halk Kütüphaneleri: Pulman-XT Türkiye Ulusal Toplantısı Sonuç Raporu*. Ankara: ANKOS, TKD.
- Kinney, B. (2010). The internet, public libraries, and the digital divide. *Public Library Quarterly*, 29(2), 104-161. 11 Ekim 2011 tarihinde <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01616841003779718> adresinden erişildi.
- Özdemirci, F. (1987). Beş yıllık kalkınma planlarında halk kütüphanelerimiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 1 (4), 196-208. 22 Ekim 2011 tarihinde <http://tk.kutuphaneci.org.tr/index.php/tk/article/view/1029/2057> adresinden erişildi.
- Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23 (4), 742-768. 27 Ekim 2011 tarihinde <http://eprints.rclis.org/bitstream/10760/14700/1/tonta-dijital-yerliler-tk-2009.pdf> adresinden erişildi.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2011). *En son kullanım zamanına göre bireylerin bilgisayar ve İnternet kullanım oranları (%)*. 28 Ekim 2011 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do> adresinden erişildi.
- Türkiye'de İnternet*. (2005). 28 Ekim 2011 tarihinde <http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/tarihce.php> adresinden erişildi.
- Uçak, N. Ö. (1995). Kütüphaneleri etkileyen teknolojik yenilikler ve geleceğin kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 9 (1), 49-55. 23 Ekim 2011 tarihinde <http://tk.kutuphaneci.org.tr/index.php/tk/article/view/1408/2815> adresinden erişildi.
- Yılmaz, B. (1996). Halk kütüphanesi kullanımına sosyolojik bir yaklaşım. *Türk Kütüphaneciliği*, 10(4), 360-383. 14 Ekim 2011 tarihinde <http://tk.kutuphaneci.org.tr/index.php/tk/article/view/1419/2837> adresinden erişildi.
- Wooden, R. A. (2006). The future of public libraries in an İnternet age. *National Civic Review*, Winter 2006, 3-7. 28 Ekim 2011 tarihinde <http://www.ncl.org/publications/ncr/#95-4>